

Metodická podpora INSPIRATIVNÍ LEKCE PRO PRÁCI VE ČTENÁŘSKÝCH KLUBECH

Až mi bude sedmdesát

Úvod:

Ve čtenářském klubu v Kouřimi jsme se s dětmi rozhodli společně na pokračování přečíst celou knihu. Vybrali jsme si Dobrý svět Aleny Ježkové. Některé kapitoly na sebe navazují, ale jiné se dají číst zvlášť a můžeme si je vybírat třeba tak, aby se hodily k ročnímu období nebo k tématu, na které se chceme zaměřit. Několik kapitol je napsaných dětským rukopisem a jsou to vlastně krátké slohové práce desetileté hrdinky Markéty. Dnes jsme narazili na kapitolku s názvem „Až mi bude sedmdesát“.

Co si procvičíme: tvorbu myšlenkové mapy a T-grafu, rozvíjení představivosti, tvůrčí psaní, výrazové čtení

Cíle:

- 1) Děti formulují myšlenky k danému tématu, seznámí se s principem myšlenkové mapy.
- 2) Děti odliší pozitiva a negativa stáří pomocí T-grafu
- 3) Děti aktivizují vlastní fantazii pomocí řízené představivosti
- 4) Děti napíší krátký text na dané téma, vycházejí při tom z myšlenkové mapy, T-grafu a vlastních představ.
- 5) Děti, které budou chtít, přečtou svůj text a zaměří se na přednes – výrazové čtení.

Popis lekce:

Ad 1: Na začátku vysvětlím dětem, že dnešní kapitola z knihy Dobrý svět se týká stáří. Zeptám se dětí, jestli každé z nich zná nějakého starého člověka – v rodině, ve svém okolí, cizího, kterého občas potkávají, nebo si můžou vybavit třeba nějakou postavu z filmu. Zeptám se každého na konkrétní starou osobu. Doprostřed tabule pak napíšu slovo STÁŘÍ a vyzvu děti, aby říkaly vše, co je k danému tématu napadá a co s ním souvisí. Myšlenky budu zapisovat do mapy a podle situace ukážu různá větvení. Vytváření myšlenkové mapy dětem modeluji. Děti můžou stát nebo sedět, kde chtějí, ale měly by vidět na tabuli. Některé třeba budou mít chuť mi s psaním na tabuli pomoci.

Ad 2: Utrídili jsme si myšlenky k tématu stáří a nyní se můžeme zamyslet nad tím, co dobrého a co špatného stáří přináší. Vysvětlím význam slov „pozitivní“ a „negativní“. Nakreslím na postranní křídlo tabule T-graf a zapíšu návrhy dětí. Děti mohou použít slova z myšlenkové mapy, ale určitě přijdou na něco, co ještě nebylo řečeno.

Ad 3: Vyzvu děti, aby si zkusily představit sebe sama, až budou starými lidmi. Povzbudím je otázkami – např. jak budou vypadat, čím se budou zabývat, kde budou žít a s kým? Otázky zaměřím i na detaily. Děti můžou zavřít oči. Děti neodpovídají nahlas, pouze si vytvářejí představy ve své mysli.

Ad 4: Nastává čas na psaní – vysvětlím dětem, že si zahrajeme na spisovatele a napíšeme krátký text (aspoň 5 vět) na téma Až mi bude sedmdesát. Předpokládám, že děti nebudou bezradné a budou při psaní vycházet z myšlenkové mapy, T-grafu a ze svých představ. Sama také napíšu text, ale budu rovněž dětem k dispozici ke konzultacím, bude-li potřeba.

Ad 5: Až budou děti s psaním hotovy, vysvětlím jim další úkol: vždy jeden dobrovolník přečte ostatním svůj text, při čtení bude sedět v křesle a snažit se číst výrazně, aby nás, posluchače, zaujal. To znamená, že každý, kdo bude chtít svůj text přečíst nahlas publiku, si ho nejprve pořádně přečte potichu, případně třeba polohlasem někde v ústraní.

Upozorníme, že nyní jsme obecenstvo, jež poslouchá autora. Přejdeme k hlasitému čtení textů dětí a nakonec si necháme text z knihy Dobrý svět, který přečte jedna z lektorek.

Realizace a reflexe:

Když jsem dětem v úvodu oznámila, jakým tématem se budeme zabývat, nebyly vůbec nadšené, některé vyjadřovaly nesouhlas, a dokonce odpor. Protože se domnívám, že je důležité hovořit s dětmi občas i o věcech, které jsou běžně tabu, rozhodla jsem se, že vytrvám. Požádala jsem děti, aby si vybavily nějakou starou osobu, kterou znají. Děti začaly reagovat a jmenovaly většinou prarodiče, prababičky, ale i cizí staré lidi. Pak jsem doprostřed tabule napsala slovo STÁŘÍ a vyzvala děti, aby říkaly nahlas všechno, co je v souvislosti se stářím napadá. Očekávala jsem, že děti budou své návrhy vykřikovat, ale ony se způsobně hlásily, a tak bylo nutné stále je přesvědčovat o jiném způsobu práce. Nakonec se sešlo překvapivé množství myšlenek, které byly zaznamenány do myšlenkové mapy. Protože se děti s touto metodou setkaly poprvé, vysvětlila jsem jim její princip. Do tvorby myšlenkové mapy se zapojily všechny děti a bylo vidět, že jim zvolené téma postupně přestávalo vadit.

Slova z myšlenkové mapy:

VNOUČATA	DŮCHOD	HŮLKA	BRÝLE	SLEPECKÝ PES
BEZZUBOST	NEMOCI	RAKOVINA	LÉKY	MOUDROST
VOLNÝ ČAS	ŠEDÉ VLASY	VRÁSKY		

Do obou polovin T-grafu děti navrhovaly většinou slova z myšlenkové mapy, ale vymyslely i několik nových pojmů. Pozitiva nakonec převážila nad negativy!

Poprosila jsem děti, aby zavřely oči, představily si sama sebe, až budou starými lidmi. Některé děti dávaly najevo nesouhlas, proto jsem je povzbudila pozitivně laděnými návodnými otázkami, např. Děláš něco, co tě baví? Jaké oblečení nejraději nosíš? Jak to u tebe doma vypadá, jak to tam voní? Máš kamarády? Máš nějaké zvíře? Máš vnučata? Umíš něco, co mladí neumějí?

Pak jsem děti požádala, aby své představy převedly na papír – aby napsaly alespoň 5 vět na téma „Až mi bude sedmdesát“. Pustili jsme se do psaní. Většinou děti formulování myšlenek skutečně nečinilo žádné potíže, pouze 2 děti z 11 potřebovaly konzultaci.

Vzhledem k nedostatku času jsme nemohli zařadit individuální nácvik výrazového čtení, proto jsme se pouze po dopsání sesedli do kroužku a každý, kdo chtěl (chtěli všichni), přečetl svůj text nahlas. Děti se úkolu zhostily výborně. Vznikly velmi zajímavé a rozmanité texty. Děti se při psaní skutečně orientovaly podle myšlenkové mapy a T-grafu, které jim posloužily pro vytvoření kostry textu. Každé dítě text obohatilo o velice zajímavé myšlenky vycházející z představ, které reflektují nejen jeho zkušenosti, ale i skrytá přání.

Stanovené cíle se podařilo naplnit, kromě cíle č. 5, ten jsme splnili pouze částečně. Děti se aktivně seznámily s novou metodou (myšlenková mapa). Děti překonaly odpor k tématu stáří. Práce metodou řízené představivosti s dětmi velmi dobře funguje. Všechny děti splnily úkol spojený s psaním (naš dlouhodobý cíl – více zapojit dovednost psaní do práce v klubu), nebyly bezradné, využily pro tvorbu textu myšlenkovou mapu, T-graf, a především svou představivost.

Ukázky textů dětí:

Honza, 3. třída: *Až mi bude sedmdesát, budu bydlet v roubence v Harrachově. Budou ke mně chodit na návštěvu kamarádi, budu mít doma kočata a budu pracovat na robotech.*

Filip, 2. třída: *Vařím čočku pro vnoučata. Cítím se dobře. Mám doma kočku.*

Tereza, 3. třída: *Mám krátké šedé vlasy, nosím červené brýle a klobouk. Bydlím v malém domku. Ráda pracuju na zahrádce. Dobře vařím a u mě doma to hezky voní.*

Eva, 2. třída: *Až mi bude sedmdesát, budu mít šedé vlasy. Budu nosit květované šaty. Budu chodit na procházky se svým německým ovčákem.*

Michal, 4. třída: *Až mi bude sedmdesát, pojedou na výlet, a ten výlet bude Havaj.*

Filip, 2. třída: *Až mi bude sedmdesát, budu mít bílé kudrnaté vlasy, budu nosit klobouk a hnědé boty. Poletím na Mars.*

Lekci pro vás připravila a ukázky z práce dětí zaznamenala manažerka čtenářského klubu v Kouřimi a Sázavě Alžběta Ingrová.